

Med pragmatičnostjo in načelnostjo

Slovenska skupnost je v soboto, 18. septembra, priredila na Radovičevi domačiji v Nabrežini celodnevni posvet o težavnem položaju, v katerem se nahaja naša manjšina in o novih oblikah boja edine slovenske politične stranke v Italiji za doseg naših pravic. Udeleženci srečanja niso sprejeli sklepov, saj je šlo za neke vrste delovni sestanek, za pripravo na strankine sekcijske kongrese in na pokrajinski kongres, ki bo v nedeljo, 3. oktobra. Prišlo pa je do zanimivih razmišljanj in predlogov. Osnovna tema razgovora o bodočem delovanju stranke je bila dilema med pragmatičnostjo in načelnostjo. Z novim večinskim sistemom, ki je skrajno zmanjšal možnost izvolitve manjšinskih predstavnikov v razna upravna telesa, se bo morala tudi slovenska politična stranka in z njo Slovenci, ki živijo na teh tleh, odločiti, ali naj pristanejo na volilno povezovanje z drugimi političnimi strankami (če so seveda odprte do problematike manjšin) in to v vsaki občini in vsaki pokrajini drugače, odvisno pač od volilnih računov, ali pa ohraniti načelnost in še dalje samostojno nastopati na volitvah, vendar, da bodo rezultati izredno skromni.

Srečanje je vodil deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar. Z novo volilno zakonodajo je udeležence podrobno seznanil dr. Štefan Bukovec. Razložil je, kakšna so nova pravila za izvolitev županov, občinskih svetov, odborov ter pokrajinskih predsednikov, svetovalcev in odbornikov. Število teh predstavnikov se je drastično znižalo in bo zato le malokje prostora za Slovence, tudi zato, ker dobi zmagovita lista 60 odstotkov vseh sedežev. Kjer bo izvoljen Slovenec, bo najverjetneje potisnjen v opozicijo. Podobna pravila veljajo tudi za rajsonske svete — v nekaterih bomo izgubili svoje svetovalce.

Goriški pokrajinski tajnik Ssk Hadrijan Corsi pa je prisotne seznanil s stanjem na Goriškem, kjer slovenski zastopnik na po-

Helena Jovanovič

Pogovor z Ivom Jevnikarjem o obisku v Strasbourgju

»Če doma nimaš pozornega sogovornika, moraš nanj vplivati s pritiskom iz tujine«

Slovenski predstavniki pred sedežem Sveta Evrope v Strasbourgju
(foto D. Križmančič)

Z obiskom v Strasbourgju se je za slovensko manjšino v Italiji začela nova faza boja za priznanje naših pravic. Jasno je, da si od tega potovanja vsaj kratkoročno ne moremo pričakovati velikih rezultatov, pozitivno pa je dejstvo, da je naša manjšina začela uredničevati zamisel o tako imenovani »internacionalizaciji« naših vprašanj, o kateri so že pred leti začeli govoriti člani Slovenske skupnosti. Delegacija, ki je štela 35 članov, je predstavnikom Evropskega parlamenta in Sveta Evrope orisala položaj, v katerem se nahaja naša manjšina in ki se je v zadnjem času celo poslabšal. O poteku, pomenu in rezultatih obiska, o odnosih znotraj delegacije, ki so jo sestavljali predstavniki vseh komponent naše narodnostne skupnosti, ter o skupni poti, ki jo bo še treba prehoditi, smo se pogovorili s članom delegacije Ivom Jevnikarjem, deželnim tajnikom Ssk.

Slišali smo, da je bil obisk v Strasbourgju prvi korak k internacionalizaciji naših problemov. Kaj pravzaprav to pomeni in kakšne učinke lahko ima?

V najbolj tehničnem smislu pomeni internacionalizacija spor med dvema državama, to je, ko ena sproži neko vprašanje pred mednarodnimi forumi na politični, zlasti pa na pravni ravni. Kot primer naj navedem dogodek, ko je Avstrija pred Združenimi narodi obtožila Italijo, da ne spoštuje sporazuma De Gasperi - Gruber glede pravic nemško govoreče manjšine na Južnem Tirolskem. Nekaj podobnega bi lahko naredila bivša Jugosla-

vija ali pa danes Slovenija glede spoštovanja Osimskega sporazuma ali mirovne pogodbe. To je pot, ki je možna, za katero pa se Slovenija ni odločila in za katero tudi manjšina ni postavila jasnih zahtev. Vsekakor pa je te vrste internacionalizacija nekakšno rezervno orožje, ki bi se ga lahko poslužili v primeru nadaljnjih zavlačevanj z rešitvijo naših problemov.

Senzacija iz Varšave in Moskve

Po senzacionalni vesti, da so bivši komunisti na državnozbornskih volitvah na Poljskem postali stranka relativne večine in torej najresnejši kandidati za sestavo nove vlade, je iz Moskve v torek, 21. t.m., treščila v svet prav tako senzacionalna novica, da je pred-

Boris Jelcin

Nekateri se te poti bojijo, češ da lahko bolj škodi sožitju, kot pa koristi, kajti sožitja ne moreš doseči s prisilo. Obstaja pa tudi druga možnost. To je tista oblika internacionalizacije, ki jo je Slovenska skupnost že pred časom predlagala in na katero pristaja danes vsa manjšina. Gre za informiranje mednarodne javnosti o naših odprtih vprašanjih, kar smo storili v Strasbourgju.

Kateri so bili cilji obiska slovenske delegacije v Strasbourgju?

Naše potovanje je imelo dva cilja. Prvega je lepo sintetiziral dopisnik

Pogovor je zapisala

Helena Jovanovič

Iz vsebine:

A. Kodelja: *Islam in evropska integracija* (str. 3)

Jurij Paljk: *Smešno geslo »Hočemo v Evropo«* (str. 5)

Dar: *Košarkarska in odbojarska sezona* (str. 8)

sednik Boris Jelcin razpustil kongres ljudskih poslancev in vrhovni sovjet, se pravi svodomni parlament, in napovedal razpis državnozbornskih ter predsedniških volitev.

Po tem ukrepu se je takoj zbralo predsedstvo parlamenta, ugotovilo, da je Boris Jelcin kršil ustavo in ga zato odstavilo. Predsedniško mesto je prevzel dosedanji podpredsednik Aleksander Ruckoj.

Položaj je, kot je naravno, nejasen, vendar se zdi, da ga Jelcin obvlada, ker si je zagotovil podporo ali vsaj nevtralnost vojske.

Po prvih trenutkih presenečenja je ameriška vlada uradno izjavila, da je na strani predsednika Jelcina, čigar zadnji ukrep je po njenem mnenju le nadaljevanje procesa demokratizacije Ruske federacije. Bill Clinton je pozval kongres, naj odobri predlog o pomoči Ruski federaciji.

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 23. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 9.15 Muzeji v naši deželi; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 12.00 Vojna je obrt, kruta in egoistična; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Filmska srečanja; 14.30 Kantavtorji in šansonjeji; 15.00 Poletni mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika.

■ PETEK, 24. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 9.15 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 12.00 Razglednice iz Srednje Amerike; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Števerjan '93; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Poletni mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 25. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Otroški kotiček; 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 12.00 Za črte, za bogove nad oblaki; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Živeti zdravo; 16.00 Bile so stezice...; 16.15 Glasba za vse okuse; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Mario Uršič: »Franc in njegovi«.

■ NEDELJA, 26. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Skrivnost fantomskega vlaka«; 11.00 Vladimir Jurc - Boris Kobal: »Lahko noč, gospod...« - radijske zgodbe iz našega vsakdana; 11.45 Vera in naš čas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Mario Uršič: »Franc in njegovi«; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 27. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 11.45 Okrogla miza; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Profesor Ficko in gospod Packo«; 15.00 Znaš ta zadnjo?; 15.30 Mladi val (Hit Parade: Horoskop); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Ni ti raj niti pek - Amerika.

■ TOREK, 28. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Svojo poslednjo voljo pri zdravi in čisti pameti izrekam; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Cecilijanka 1992; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Vladimir Jurc - Boris Kobal: »Lahko noč, gospod...« - radijske zgodbe iz našega vsakdana.

■ SREDA, 29. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 10.00 Poročila; 11.30 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Cecilijanka 1992; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Moja srečanja z ljudmi v stiski.

Če doma nimaš pozornega sogovornika...«

◀■■■▶

dnevnika *Il Piccolo*, ki je napisal: »Šti so v Strasbourg, da bi jih v Rimu slišali«. Če pač doma ne moreš najti pozornega sogovornika, moraš nanj vplivati s pritiski iz tujine. Italija je na primer podpisala vrsto pogodb o pravicah manjšin, a jih je doma knalno pozabila. Drugi cilj našega obiska pa je bil vzpostavitev resnice. Opozorili smo namreč, da se širijo dezinformacije o našem položaju. Glavna tajnica Sveta Evrope, gospa Catherine Lalumiere je priznala, da je hvaležna za srečanje, ker sploh ni vedela, da imamo Slovenci v Italiji sploh kaka odprta vprašanja. Tudi drugi poslanci so nam rekli, da so veliko slišali o južnih Tirolcih, zadnje čase tudi o Italijanih v Istri, o Slovencih v Italiji pa se ni nič slišalo, kar naj bi pomenilo, da je njihov položaj urejen.

Zakaj do takšnega skupnega potovanja ni prišlo kdaj prej? Ali to pomeni, da postaja manjšina bolj enotna?

Menim, da se je naš položaj precej poslabšal in da smo vsi bolj občutljivi in torej tudi bolj enotni, ko gre za obravnavo teh vprašanj. Slovenska skupnost je tudi o tisti pravni internacionalizaciji razpravljala in razmišljala že pred dolgimi leti, knalno po Osimu, a so druge komponente v tistih časih razmišljale drugače. K temu je treba še pristaviti, da so v zadnjih letih mednarodne organizacije pokazale veliko pozornost za manjšinsko problematiko in so torej tudi časi ugodnejši za tak obisk slovenske manjšine. Gotovo pa je, da smo v zamudi v primerjavi na primer z Italijani iz Istre, ki so za eno fazo pred nami.

Kakšno vlogo lahko ima Republika Slovenija v evropskem merilu glede uveljavljanja naših pravic?

Glede Evropskega parlamenta in sploh Evropske skupnosti Slovenija še nima uradnega, neposrednega vplivanja, ker pač ni članica. Upajmo, da bo čimprej postala vsaj pridružena članica. Naša matična domovina pa je polnopravna članica Sveta Evrope in to se je tudi pokazalo, ko nam je diplomatski zastopnik Slovenije v Strasbourg, veleposlanik Andrej Novak, utrl pot do najvišjih predstavnikov sveta, podobno kot je v Evropskem parlamentu nudil vso pomoč za organizacijo srečanj tržaški evropski poslanec Giorgio Rossetti.

Ali je znotraj same delegacije prišlo do navzkrižnih mnenj in nesoglasij?

Ne, čeprav imajo različne komponente Slovencev v Italiji tudi nekatere mnenja, ki se močno razhajajo. Glede zaščitnega zakona, priznanja temeljnih pravic itd. smo enotni. Seveda pa ne moremo opisovati samo pozitivnih vidikov tega potovanja. Povedati je tudi treba, da nismo bili do-

volj dogovorjeni kdo in kaj naj kdo pove na številnih srečanjih. Glede tehnične izvedbe — kdo naj prvi spregovori, kdo predstavi, kdo izroči dokument, itd., je bilo precej improvizacije, vendar pa moram istočasno reči, da je vse teklo mirno, brez vsakega konflikta in tudi enotno, ker imamo pač vsaj o teh glavnih točkah skupne poglede.

Kaj pa v prihodnje? Kateri naj bi bili bodoči skupni koraki?

Nujno in izredno pereče je, da čimprej predložimo osnutek zaščitnega zakona, ki po nepotrebnem še čaka na dokončno izpiljenje. Za ta osnutek je obstajala obveza, da ga do 15. septembra predložimo v obeh vejah parlamenta preko prijateljev, ki jim je pri srcu reševanje naše problematike. Kar zadeva evropsko raven, naj povem, da glede tega notranjega reševanja v Italiji nestrpno čakamo na srečanje z italijanskim zunanjim ministrom Andreatto, ki je na Bledu po obisku pri zunanjem ministru Peterletu na tiskovni konferenci izjavil, da bo sprejel slovensko manjšino v Rimu še pred 22. septembrom, torej pred novim pogajalskim srečanjem tokrat skupine za gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in Italijo. Kar pa zadeva mednarodne vidike, smo že v samem Strasbourg opazili nekatere možnosti in se začeli o njih dogovarjati. Eno je posebna avdicija pri Medstrankarski skupini za manjšinska vprašanja. Novi predsednik, ki je bil izvoljen ravno na seji, ki smo ji mi prisostvovali, nas je že povabil, da bi poročali o naših vprašanjih na uradni seji te skupine evropskih poslancev. Obstajajo pa tudi druge možnosti — parlamentarna vprašanja in resolucije o naših vprašanjih. Slovenska skupnost je že pred meseci, torej še pred začetkom pogajanj med Slovenijo in Italijo ter še pred sprejetjem volilnih reform, še pred volitvami, skušala to doseči preko manjšinske skupine mavrice, kjer sodeluje tudi evropska lista Federalizem. Resolucijo smo poslali v Bruselj,

vendar o njej niso razpravljali, češ da so druga nujnejša vprašanja. Sedaj, ko smo različne skupine opozorili na naše probleme, upamo, da bo ponoven poskus za resolucijo o naših pravicah uspel. Za konec bi omenil še eno možnost: Ljudska stranka — Krščanski demokrati iz Italije so predlagali skupen korak vseh italijanskih evropskih poslancev severovzhodnega okrožja, da bi se skupno, s posebnim pismom ali spomenico, obrnili na italijansko vlado in jo opozorili na ta vprašanja.

Med pragmatičnostjo in načelnostjo

◀■■■▶

krajini ni več prisoten, za občino, kjer je v teh dneh nastopila kriza, pa se še ne ve, kako bo. Corsi je poudaril, da bo treba prihodnje korake dobro razmisliti in da bo nujno izpeljati neko skupno strategijo tudi za volitve v manjših občinah na Goriškem.

Martin Breclj, tržaški pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti pa je predvsem dejal, da je v sedanjih razmerah, posebno še z uvedbo večinskega volilnega sistema, nujno povezovanje med manjšinskimi predstavniki. Poudaril je tudi nujnost zajamčenega zastopstva, ki ga nekateri pojmujejo napačno, češ da bi to dejansko pomenilo preštevanje manjšine. Vpis v volilni seznam pa je čisto nekaj drugega kot preštevanje. Breclj je opozoril, da bo morala Ssk v volilne povezave z drugimi strankami, saj drugače ne bo mogoče izvoliti nobenega predstavnika, menil pa je tudi, da je vendarle nastopil čas, ko bi morali Slovenci imeti res enotno predstavništvo ter dal še nekaj predlogov, o katerih bo govor tudi na bližnjem oktobrskem kongresu Slovenske skupnosti.

Posnetek s posveta članov Slovenske skupnosti na Radovičevi domačiji v Nabrežini (foto S. Ferrari)

Islam in evropska integracija

Zadnje čase smo vedno bolj priče uporabi besede integracija. Ta pojem uporabljamo zlasti v narodnostno mešanih okoljih, kot tudi pri narodnostno mešanih zakonih. Dozdeva pa se mi, da velikokrat zamenjujemo integracijo z asimilacijo. To je sicer normalno, saj so si evropska okolja izredno različna in to, kar drži za eno narodnostno skupnost, ne drži nujno tudi za drugo.

V Italiji je malo ljudi, ki ne bi poznalo imena msgr. Ersilia Toninija. Vsaj tisti, ki imajo nekaj več potrpljenja ob televizijskih oddajah, ko je kaj resnejšega na programu, ne morejo mimo te osebe. Upokojeni škof Ravenne, teolog, predvsem pa oseba, ki s svojo jedrnatostjo in prodornostjo vedno bolj pritegne zanimanje, ko kaj pove. Verjetno je to človek, ki mu je uspelo v sodobno govorico, s sodobnim izrazoslovjem, skozi sholastični način, dati odgovore na najrazličnejša vprašanja tako, da odgovor poslušalce pritegne, obenem pa je tudi razumljiv. Drugo vprašanje je, ali je za poslušalca tudi sprejemljiv? Tu se mora puščati miselni pluralizem, ki ga ta zanimivi Ravenčan nikoli ne podcenjuje, ampak ga vedno upošteva. (Kar je redkost pri cerkvenih dostojanstvenikih!)

V juliju je imel za ožji krog poslušalcev »popoldanski klepet«, kot to imenujemo, ko ga kam povabijo, pa se vabilu, če le lahko, rad odzove. V Benetkah se je pogovarjal o islamu v Evropi in vdoru islamske kulture na duhovni razvoj Evrope. Popoldan je potekal ob kavi in klepetu, zato je bil zanimivejši kot kakršno koli predavanje. Povedal ni bistveno nič novega, vse smo lahko že velikokrat slišali po televiziji, saj ga zlasti na privatnih TV mrežah radi »vtihotapijo«, kot to sam imenuje...

Kot vedno se je tudi tu najprej razvil pogovor ob islamskih beguncih, ki jih je Evropa polna. Opazka je padla, da Evropa zanje naredi bore malo, saj jim v glavnem nudi preživetje, ne pa tudi smisel za drugačno miselnost o vrednoti dela in dobrin, kakršno imajo iz krajev, od koder so prišli. Krivdo nosijo tudi azilantski predpisi, ki marsikje prepovedujejo tem ljudem zaposlitev ali celo pomoč pri delu za preživetje.

Za muslimana ni največji problem v novem okolju vera, pač pa njihova miselnost in islamska kultura, ki izhajata iz islama samega. O tem se ne pogovarjamo, niti na to ne pomislimo, kot da je to brezpredmetno. Običajno se zaustavljamo ob begunski problematiki, istočasno pa pozabljamo na problematiko njihove kulture, navad, pogleda na življenje, kar se izredno razlikuje od evropske civilizacije... Islam je vera, ki se ni nikoli integrirala. (Popolnoma napačni so ekumenski pogledi, ki so se tolikokrat doneče, naivno predstavljali tu ali tam!)

Prav tako se islamska kultura ne integrira, kot so se druge kulture v toku zgodovine. Za muslimana ostaja islam svetost, ki ima popolnoma drugačne dimenzije, kot so krščanske. Islam ima popolnoma drugačen pogled na življenje od našega, »evropskega«. Prav zato je tudi islamska psihična ustrojenost drugačna kot evropska. Zanimivo: »Islam je za Evropejca tuj, je pa zanj zanimiv in tudi vabljen.« Pristnemu islamskemu verniku, zlasti še moškemu, je petkovo klanjanje nekaj svetega — obveznega, kar spada k njegovi moškosti. Prav tako tudi post. Tudi odnos v družini ima drugačno lestvico vrednot. Otroci niso breme, ampak čast. Pri Evropejcu prevladuje miselnost, da so številčne družine preživete, zaradi ekonomskih razmer?! Končno postavlja islam ženo v podrejeni položaj, to se zapaža tudi pri mnogoženstvu, kar je zelo pogost pojav tudi v evropskem

islam. Vse to je precej drugačno od evropskega gledanja... Še na nekaj bi opozoril: »V mestnih predelih Evrope, kjer živijo islamski priseljenci, kot v nekakšnih getih, so razveze zelo redke. Medtem ko so v teh mestih pri Evropejcih mnogo večje, kot v drugih predelih. Na to so zadnje čase začeli opozarjati protestantski teologi, ki so v Tübingenu spregovorili, da je za Evropo že prišel čas, ko bo morala Evropejcu zopet dati evropsko dušo, ki so jo priseljenci iznakazili... (Pa tudi Evropejci sami!)... Tako lahko spoznamo, da kljub vsemu priznajmo, da islam z svojo kulturo, svojim verskim prepričanjem ruši stoletni red in marsikje tudi pogled na vse tiste bistvene človeške prvine, ki so in bodo za Evropejca morale ostati vrednote, četudi bodo Evropo preplavljale druge navade z njihovimi kulturami.

Ambrož Kodolja

ČESTITAMO!

Dolgoletni dopisnik RAI v Moskvi, Bonnu in na Dunaju Mitja Volčič je po sklepu novega upravnega sveta Italijanske radiotelevizijske družbe postal ravnatelj glavnega in najbolj poslušane televizijskega dnevnika TG1. Volčič se je rodil pred 62 leti v Ljubljani, njegovi starši pa so bili s Krasa, od koder so za fašizma emigrirali v takratno Jugoslavijo. Po drugi svetovni vojni se je družina umaknila v Trst, kjer je Mitja obiskoval slovensko realno gimnazijo. Krajšo dobo je bil zaposlen pri Primorskem dnevniku, leta 1956 pa je bil nastavljen na slovenski radijski postaji Trst A.

Znanje jezikov, marljivost in poklicna sposobnost so mu omogočili, da se je kmalu uveljavil tudi v italijanskem časnikarskem svetu, kjer velja za najboljšega poznavalca razmer na evropskem Vzhodu. Mitja Volčič je s tega področja črpal snov za nekaj knjig, ki so prave uspešnice. Prav te dni mu je bila podeljena nagrada za njegovo zadnjo knjigo »Sarajevo«.

Za pomembno priznanje in za imenovanje na prestižno in odgovorno mesto pri italijanski televiziji mu iskreno čestitamo in želimo veliko uspeha.

V devinsko-nabrežinski občini »do nadaljnega« zaprti poslopji v Sesljanu in Šempolaju

Šola se je sicer začela, vprašanj pa je še veliko

Z enotedensko zamudo so se v sredo, 22. septembra, odprla šolska vrata tudi za otroke devinsko-nabrežinske občine. Pouk bo sedaj potekal v prostorih, ki so veliko bolj varni in so prilagojeni protipožarnim predpisom, je zmagoslavno povedala občinska komisarka Mattia Neri na srečanju s starši, ki je bilo v ponedeljek, 20. t.m. na sedežu društva Igo Gruden v Nabrežini. Starši so od komisarke zahtevali pojasnila in so predvsem hoteli izvedeti, kako je mogoče, da so bili o vsem tem dogajanju tako pozno informirani, pa tudi zakaj do pregleda šolskih poslopij ni prišlo že avgusta meseca, ne pa tik pred začetkom pouka.

Sestanek s starši, ki ga je vodil Danilo Antoni, je bil veliko bolj razgret pred prihodom komisar-

ke. Nekateri udeleženci so bili naravnost ogorčeni, rekli so, da je bil cilj tega šolskega »manevra« v občini racionalizacija šol, spraševali so se, kdaj in kako bodo lahko njihovi otroci šli spet v šolo, katera poslopja bodo odprli in katera ne. Nato pa je v dvorano vstopila Nerijeva in povedala, da se bo pouk pričel čez dva dni. Za dalj časa pa bosta ostali zaprti osnovna šola in vrtec v Šempolaju, ki sta v istem poslopiju, ter italijanska osnovna šola v Sesljanu.

Borbenost med udeleženci se je takoj poglobila. Nekateri starši so le hoteli izvedeti, kdaj bodo opravljena dela v Šempolaju in ali bodo to šolsko poslopje sploh še odprli, vendar komisarka ni dala natančnih odgovorov. Večkrat pa je poudarila, da je vse, kar je storila, naredila iz lastnega velikega

občutka za odgovornost, zaradi skrbi za varnost otrok in vse v absolutno dobri veri. Resda se bo pouk začel z enotedensko zamudo, vendar pa se je ta žrtev izplačala, je poudarila. V tem tednu je bilo namreč opravljeno ogromno delo, prenovljena je bila električna napeljava, poslopja so sedaj v skladu z varnostnimi predpisi. V odgovorih Nerijeve je bilo precej pomanjkljivosti, saj med drugimi ni zagotovila celodnevni šol, prav tako pa ni povedala, kdaj bo ponovno »vseljivo« šolsko poslopje v Šempolaju. Dejala je le, da si bo prizadevala, da se bo to zgodilo čimprej, če pa se dela ne bodo zaključila, dokler bo ona zasedala komisarsko mesto, potem pa...

Srečanje s komisarko Nerijevo je trajalo približno kako uro, v kateri se je večkrat pri odgovorih sklicevala na lasten čut za odgovornost. Poudarila je, da pri tem ni imela nobenih »drugačnih ciljev« in da sploh ni tega storila z namenom, da bi prišlo do racionalizacije šol. Obljubila je tudi, da si bo lahko na občini vsakdo prebral seznam vseh del, ki so bila ali pa ki jih je treba še opraviti na posameznih šolah.

V nadaljevanju razgovora med starši po odhodu komisarke Mattie Neri se je izkazalo, da odgovori niso bili zelo izčrpni in da so potrebna še dodatna pojasnila. Najbolj nezadovoljni so bili starši iz Šempolaja, ki se bojijo, da bodo izgubili »svojo« šolo.

Vsaj za sedaj »rešena« pravica do rabe slovenščine

Vsaj za rajonske svete v tržaški občini je za sedaj »rešena« pravica do rabe slovenskega jezika na sejah. Občinski svetovalci SKP so že avgusta vložili priziv na Deželni nadzorni odbor o delovanju javnih ustanov z utemeljitvijo, da je prepoved rabe slovenščine prvič protiuustavna, drugič pa protislovna, saj statut občine to pravico predvideva, pravilnik za rajonske svete pa zanika.

Nadzorni odbor je priziv sprejel in ukazal komisarju La Rosi, da naj v novi pravilnik spet vključi normo o rabi slovenščine v rajonskih svetih, drugače pa bo razveljavil sklep in pravilnik, kar pomeni, da bi avtomatično spet veljali stari, ki dovoljuje rabo slovenščine, nam je povedala svetovalka SKP Bruna Zorzini Spetič. Kar zadeva slovenščino v pravilniku za tržaško občino, pa lahko samo upamo, da bo na prihodnjih volitvah zmagal strpen tabor, ki ne bo tako žolčno nasprotoval rabi slovenskega jezika.

Devet zmrzovalnih skrinj s poplavljenimi dokumenti

Voda, ki je v noči med 3. in 4. septembrom med izredno hudim nalivom vdrla v skladišče Odseka za zgodovino Narodne in študijske knjižnice v Ulici Petronio v Trstu, je povzročila večjo škodo, kot je kazalo na začetku. Poleg tega, da je poškodovala nekaj dragocenih noš, starih glasbil, dokumentov in knjig, so tudi stroški za rešiti to, kar se rešiti da, precej visoki. Uslužbenci Odseka za zgodovino so sedaj v glavnem zaposleni s sušenjem papirjev, ki jih je zalila umazana voda.

Ravnatelj odseka Milan Pahor je povedal, da je med pokvarjenim gradivom na srečo veliko dvojnikov. V glavnem so bili prizadeti arhivi in nekatere zapuščine, ki so bili na najnižjih policah. Voda je namreč segla 30 centimetrov visoko. Največjo škodo so utrpeli originalne narodne noše in stara glasbila — harmonike in tamburice, hučo pa je bilo prizadetih nekaj dokumentov iz dveh bogatih zasebnih arhivov o naši polpretekli zgodovini in časa fašizma, druge vojne in po njej.

Odsek za zgodovino pri NŠK je za nasvet, kako rešiti poškodovano gradivo, zaprosil Arhiv iz Slovenije in poseben laboratorij iz Milana, ki se ukvarja prav z reševanjem poplavljenih dokumentov. Kmalu bo izvedenka tega laboratorija prišla tudi v Trst.

Kdor vstopi v prostore odseka za zgodovino, bo takoj začutil, da so nasičeni z vlago. Najprej je treba torej posušiti prostore, saj bo drugače plesen načela tudi suhe dokumente. Večino poškodovanih knjig in papirjev pa so morali takoj spraviti v — zamrzovalne skrinje. Na Odseku je sedaj devet polnih skrinj, ki so jih posodili

posamezniki in podjetja. Knjige bo treba nato vsako posebej »odmrzniti« in zelo pozorno posušiti. Glede na to, da se je voda dvignila iz greznic, pa bo treba vsak dokument in knjigo nato še »oprati« v posebni kemijski raztopini in ponovno posušiti.

Nekaj knjig, časopisnih zbirk ipd. — seveda le, če gre za dvojnike — bo moral Odsek odvreči na odpad, je še dejal Milan Pahor, za ohranjenje unikatov pa bodo potrebna precejšnja finančna sredstva. Treba bo kupiti posebno napravo za vpijanje vlage in ventilatorje, prepleskati prostore in rešiti dragocene unikate, za to pa bodo potrebovali tudi strokovnjake od zunaj. Kdor želi pomagati Odseku za zgodovino, lahko svoj prispevek nakaže na tekoči račun št. 875/74 pri Tržaški kreditni banki.

Pismo uredništvu

Človeku ostaja grenak vtis, ko prebira nekatera poročila (PD 2.8.93) in gleda nekatere oddaje o zamejskih vprašanjih. Še vedno nas mediji (po zaslugi ljudi, ki smo jih izvolili na najodgovornejša mesta) gnjavijo z jalovimi polemikami, ki imajo samo ta učinek, da nas ostale pripadnike slovenske manjšine še dodatno tlačijo. Še vedno odmevajo v nas neuspešni izidi volitev, ki so prizadele vse slovenske politične sile, revna politična soočanja iz koprskih oddaj, mori nas demografski padec, ki najavlja literarno, kulturno, glasbeno, šolsko idr. sušo in za katerega ne vemo, kako bi ga zajezili, pesti nas neobčutljivost italijanske države in neuspešnost matične diplomacije pri dosegih naših pravic, bolj ali manj kričava aroganca sodržavljanov v deželi, prikrito razlikovanje ali neenotnost tudi med posameznimi področji, kjer živimo zamejci, usihanje temeljnih slovenskih ustanov, grožnja krčenj slovenskih šol, da ne govorimo o moralni in gospodarski krizi, ki jo občutijo tudi naša ramena.

Trenutek je že dovolj grenak, in kaj bo še! Naše družine ter slovenska društva in skupnosti so en sam napor, kako bi se številčno in dostojno ohranili na teh tleh, da marsikdo marsikdaj živi že na meji svojih »kulturnih« zmogljivosti. Ob tem pa moramo še prisostvovati takim morečim komedijam, kot so omenjeni prispevki, ki človeku jemljejo navdušenje in glodajo moči. Sprašujem se, ali utegnemo ta »razčiščevanja« in stokrat povedane resnice še koga prepričati ali spreobrniti. Koliko časa še mislimo zamejcem razlagati, kako je bilo z zamejskimi zadevami, kot da nam ni vsem že dovolj jasno. Koliko časa bomo še kričali z naših barikad? Jalovo početje, saj navsezadnje vsakdo ostane pri svoji doživeti resnici, ker je pač človek. Ali se ti toni sploh spodobijo »kulturnim« organizacijam, še krovnim povrh! Kako se te fraze usklajujejo z večkrat izjavljenimi željami po spoštljivem medsebojnem dialogu in sodelovanju?

Potrebujemo pogum, da odsekamo s takimi sklerotičnimi refreni, ki spominjajo na domače časopisne telenovele izpred nekaj let (kako so nam genile mladost!), da dokončno presežemo to nizko raven, da se zavestno odpovedujemo neplodnim polemikam v prid odgovornejše poklicanosti za slovensko stvar, da čimbolj konstruktivno izrabimo čas pred nami, če želimo res kaj popraviti, rešiti in narediti.

Kaj se na primer na naših šolah ne znamo odpovedati takim ozkostim, če res želimo dobro dijakov, in ne znamo razvijati vse drugačnih dialogov? In tega nismo sposobni na ravni kulturnih organizacij? Taki negativni momenti nevtralizirajo napore in dobre namere številnih ljudi, ki si po tolikih letih počeznega gledanja iskreno prizadevajo za dialog, zblíževanje in medsebojno upoštevanje med sorojaki. Pravzaprav zrcalijo neko negibnost in naduto vztrajanje pri svojem pravu. Ali je tako meljenje svojega prava v tem zahtevnem trenutku res pametna izbira? Ali ne bi bilo bolj pošteno do nas vseh, da bi se osredotočili na sedanji trenutek in v ta »zdaj« vložili vse naše energije? Naj se ljudje na odgovornih mestih streznijo in naj nam strežejo bolj hrabrilne besede in ne vedno iste pogrete kaše.

H. Dornik

Glasbeno šolstvo v hudih težavah

S 16. septembrom se je začelo šolsko leto za vse male glasbenike, ki obiskujejo slovensko glasbeno šolo na Tržaškem, Goriškem in v Špetru. Zaradi izredno težkega finančnega položaja pa je to šolsko leto še pod vprašajem. Dežela namreč še ni dodelila sredstev iz zakona za obmejna področja, brez garancije pa banke ne nudijo posojila. Vprašanje je, do kdaj bo mogoče v takih razmerah še vztrajati, če se stvari v kratkem ne bodo obrnile na bolje.

Na Goriškem je največja in najpomembnejša novost dogovor o skupnem delu med tamkajšnjo šolo Emil Komel in Glasbeno matiko. Problemov pa je še veliko in

trenutno ni znano, kako jih bo mogoče rešiti. Zaradi hude finančne stiske so profesorji, kot nam je povedal v.d. ravnatelj Glasbene matice iz Trsta Bogdan Kralj, že tri mesece brez plač. Upravni odbor je na začetku prejšnjega tedna sklenil, da bo izplačal vsaj junijsko plačo. Ker sredstev ni, je pod vprašajem tudi letošnja tradicionalna koncertna sezona GM. »Na papirju je sicer vse pripravljeno, vendar sedaj še ne vemo, če bomo lahko koncertno sezono uresničili v takšni obliki, kot smo si jo zamislili,« je dejal prof. Kralj. Zaradi pomanjkanja denarja bo morda prišlo do kakšnega alternativnega predloga, važno pa je, da se tradicija ne prekine. Število gojencev bo v Trstu približno enako kot lani.

Kar zadeva stanje na Goriškem smo se za informacije obrnili na predsednico Centra Emil Komel prof. Franko Žgavec. O združitvi šol je povedala, da je ta zamisel dalj časa dozorevala. Ob zaključku letošnjega leta so se predstavniki Centra nekajkrat sestali s predstavniki goriške šole Glasbene matice in se konkretno dogovorili o oblikah skupnega dela v novem šolskem letu. »V Gorici z letošnjim letom začnemo pouk kot šola z enotno upravo in vodstvom z glavnim sedežem na Placuti št. 18. Pouk bo potekal kot doslej v dveh stavbah v mestu in na podružnicah po vaseh. Prva skrb je,« je poudarila prof. Žgavec, »da pouk urejeno in nemoteno steče. Goriški odbor bo skušal ohraniti vse učne moči iz prejšnjih let z usklajevanjem učnega kadra s potrebami nove situacije. Po tej prvi fazi, ko bo slika že bolj jasna, bomo seveda skušali uresničiti tudi nove pobude.«

(hj)

Sindikalni odbor osebja šol Glasbene matice v Trstu, Gorici in Špetru vabi starše gojencev, prijatelje glasbe in sredstva javnega obveščanja v četrtek, 23. septembra 1993, ob 18. uri v Prosvetni dom na Opčine na zborovanje z naslovom:

»ALI SO GLASBENI MATICI ŠTETI DNEVI?«

Sejem v Gročani

V Gročani je bil tudi letos tradicionalni sejem kmetijskih pridelkov, ki ga prireja domače društvo Krasno polje in na katerem sodelujejo tudi domačini s Peska in Drage. Vzporedno s to prireditvijo so odprli tudi mejo. Konec prejšnjega tedna — 18. in 19. septembra — se je bilo mogoče tudi brez potnega lista ali osebne izkaznice sprehoditi čez mejo v Prebenu, Botaču in pri Gročani do Vrhpolja.

Smešno geslo »Hočemo v Evropo!«

Nihče mi ne more osporavati, da sem že v Evropi

Večkrat poslušamo, mirno lahko zapišem, da prevečkrat in še enkrat prevečkrat, vse tiste besede o tem, kako bi Slovenci radi v Evropo, kako je nekaj evropsko in drugo ni, kako je Slovenija na tem, da vstopi v Evropo in podobne stvari. Zelo veliko takih parol je sedaj med nami in še več jih je tudi zaradi tega, ker nas slovenske reklame kar zasipajo z gesli, ki nam govorijo o evropskih standardih in evropskih pralnih praških, ki evropsko perejo in so polni evropske beline. Povsod nas je en sam »Hočemo v Evropo!« in v podobnih krilaticah, ki so že smešne, predvsem pa brez vsakega okusa in zelo odvratne, naravnost gabijo se mi že. Neverjetno je, kaj vse se strpa pod evropske nivoje in kaj vse ni evropsko za slovenski narod. Lahko rečem, da se nikdar nisem udobno počutil pod temi krilaticami in v bistvu praznimi gesli, sedaj, ko imamo Slovenci svojo državo, pa še posebno ne. Gre namreč za znano stvar, ko je nekemu nekaj treba dopovedati in mu potem to ubijaš z velikimi parolami vsak dan, da se tega prenaje in mu to postane naravnost zoprno, če ne že odvratno, kar v resnici je vsako pretirano govorjenje o vedno eni in isti stvari.

Spominjam se tržaškega slikarja Černigoja, kako je pred leti poslušal z nasmeškom nekega nadebudnega likovnega kritika, ko mu je ta v TK Galeriji v Ulici svetega Frančiška razlagal, da Slovenci hočemo v Evropo. Vedno eno in isto je govoril in pri tem patetično ponavljal: »Mi hočemo v Evropo!« Dosti sem ga imel in veliki slikar tudi, hotel sem oditi, a me je slikar pocukal za rokav in mi rekel, naj ostanem, ker da bova nadaljevala pogovor, kjer sva ga morala prekiniti zaradi vsiljivega likovnega kritika, vem, da sva se s Černigojem pogovarjala o njegovem začetu slikanja.

Ko je vsiljivec odšel drugam trobit, kako hočejo Slovenci v Evropo, se mi je stari slikar nasmehnil in me vprašal, če hočem tudi jaz v Evropo. Odvrnil sem mu, da sem jaz od vedno bil v Evropi, pa če ravno me nekateri skušajo vedno potiskati v balkanski kotel, ki je od nekdaj bil sinonim trhle sprijenosti in vsega slabega in to v vsakem pogledu. Nasmehnil se je in samo rekel: »Lepo povedano mladenič, lepo povedano!« In vse je ostalo pri tem. Seveda so to še bili časi, ko se ni toliko govorilo o tem, kako je nujno potrebno v Evropo in vse tiste oslarije, ki smo jim danes priča, ko vsakdo na Slovenskem, ki kaj nase da, mora olemu svetu najprej dokazovati, kako je on »evropski« in to ob vsaki priliki. Takrat smo bili še Slovenci v sklopu Jugoslavije in v njej je recimo bilo res veliko slabega, kot tudi precej dobrega, upam, da tega noče danes nobeden zanikati, ker je tako početje res nesmiselno in predvsem pa nespodobno.

Kot Jugoslovana so me tudi v Trstu označili za Balkanca, a se to nisem nikdar počutil in ne samo zato, ker to nisem nikdar bil, ampak tudi zato, ker na Balkan Vipavska dolina nikakor ne spada, kot ne spada tja Kranj in ne Trenta s svojo prelepo Sočo. Pa sem moral molčati, ker so te vsi imeli od vedno za »Jugota« in kot

takega vedno le in samo za Balkanca. Zanimivo je tudi to, da se Balkanca nisem nikdar počutil predvsem zato, ker sem bil drugačen od vseh Balkancev, ki sem jih spoznal, ne samo jaz, ampak vsi tisti, ki smo imeli in še imamo svoje korenike od vedno na Slovenskem. Od vedno sem čutil pripadnost Evropi, pa četudi ta ni hotela in še vedno noče slišati za nas, ker se ji pač tako bolje izplača vse skupaj, problem je seveda tu: pri malhi denarja, ki je tako Nemeč in Italijan, kot Anglež in Francoz danes nista prisiljena deliti ne s Čehom, ne s Slovencem, ne s Poljakom, ki se upravičeno imajo za Evropejce, ko pa morajo deliti denar že z Grki in Portugalci in ga bodo v doglednem času morali tudi s Turki, ker so pač ti že dolgo člani NATO pakta in zato... Vidim predvsem problem finančnega značaja, ker »človek najbolj zakriči takrat, ko ga primeš za denarnico«, ki je pa danes tudi v Evropi vedno bolj prazna. Povrh vsega pa naj povem še tole: kot Slovenec sem se vedno čutil Evropejca, ker se je prav na naših tleh vedno in od vedno Evropa »dogajala«, saj so se moji dedje rodili kot Slovenci v avstrijski državi, moji starši v italijanski kraljevini (vedno kot Slovenci), jaz v Jugoslaviji tudi kot Slovenec in sedaj se mi je rodila hčerka, ki je slovenska državljanka, vedno na istem kraju, ki bolj evropski kot je, ne more nikjer druge biti.

Zato me žali vsako »balkaniziranje« Slovenije, kot se mi danes zdi smešno vsako natolcevanje o tem, »kako moramo v

Evropo« in podobne stvari. Smešno v tem, ker ljudem dopoveduje, da smo prej nekje drugje bili, zdi se, kot da bi prej živeli nekje v osrčju Srbije, kar seveda ni res in to vsakdo ve. Če pa tega noče priznati, potem je to drugi problem. Nikdar se nisem vznemirjal, kot se tudi sedaj ne, ko je Spadolini nekaj govoril o krivičnih mejah, ker so take že moji dedje poslušali in tudi zato ne, ker vem, da sem Slovenec in tudi to, da sem rojen ob meji, na prepihu. Vedno postavljam pred vsako politično predstavljanje svoje dežele in samega sebe narodnostno predstavitev, ker je ta edina tekmo zgodovine dokazala, da je edina prava in tudi edina, ki je slovenski narod pripeljala do lastne države in ga ohranila pri življenju. Kaj govori nek trenutni politik skorajda ni važno, pomembneje mi je, da vem, da smo kot narod in sem kot del naroda živ in dejaven, da se samega sebe kot Slovenca zavedam in da tako tudi živim. To mi je izrednega pomena, ker se zavedam, kakšne važnosti je to. Dejstva, da sem v Evropi, pa mi ne more nihče osporovati, ker je to enostavno že danost, ki sem jo dobil ob rojstvu, ker sem se pač rodil v osrčju Evrope, pa če je to nekemu italijanskemu političnemu mešetarju prav ali pa ne, to me res ne skrbi.

Tudi zato se mi zdijo parole, da hočemo v Evropo, smešne, ker se zdi, da v Evropi nismo, ko pa vemo, da smo, recimo, imeli slovenski prevod Svetega Pisma pred veliko drugimi narodi. Ob posvetu, ki je bil v Trstu in je govoril o narodnostih, kjer

so padale parole na račun nacionalizmov, ki da so vsi slabi, lahko rečem samo to, da sem vesel, da sem nacionalist, slovenski nacionalist, tak, ki drugih ne ogroža. Italijanski nacionalizem pa mene vsak dan. V tem je razlika. Namreč med italijanskim nacionalizmom in med slovenskim, ki nam ga nekateri na vsak način hočejo naprtiti. In upam, da bom to tudi ostal, ker bi se brez zavesti, da sem Slovenec, ampak res brez vsakodnevnega zavedanja svoje narodnosti, kaj hitro izgubil, se asimiliral in postal morda bolj »evropski«, v bistvu pa bi sebe izgubil in slovenski narod mene. Jaz sem za Evropo, ampak prej kot Evropejec sem Slovenec in Evropa me mora takega sprejeti, ne pa neko pokveko, ki še svojega porekla ne pozna. Ampak saj v taki Evropi, »moji« Evropi, od vedno že živim in poleg mene, hvalabog, še marsikateri Slovenec.

Jurij Paljk

NOVICE

50 let sarajevskega časopisa »Oslobođenje«

Sarajevski časopis »Oslobođenje« je 16. septembra slavil 50. obletnico ustanovitve. V zadnjih dveh letih je postal simbol poguma, saj je kljub vojni, bombnim napadom, strelom, ki so bili večkrat namenjeni prav nebotičniku sredi Sarajeva, v katerem ima časopis svoj sedež, redno izšel vsak dan. Veliko njegovih častnikov je že umrlo, vendar to njihovih kolegov ni ustavilo, da ne bi še dalje informirali o klanju na tleh bivše Jugoslavije, za katerega se zahodni svet ne zmeni dovolj. Odgovorni urednik časopisa je Kemal Kurspahić.

* * *

V Trstu je konec prejšnjega tedna potekal posvet zgodovinarjev z naslovom »Nacija in narodnost od prve svetovne vojne do današnjih dni«. Zasedanja, na katerem so spregovorili številni priznani strokovnjaki, se je udeležil tudi predsednik senata Spadolini, tokrat kot predsednik Osrednjega odbora za zgodovinske raziskave, ki je srečanje organiziralo. Spadolini je vzbudil zaskrbljenost, ko je govoril, da je slovensko hrvaška meja absurdna. Na zadnji dan srečanja pa je pojasnil, kaj je s tem mislil. Ni namreč hotel reči, da bi bilo treba meje spreminjati, je dejal, pač pa je želel le opozoriti, da je treba državne meje preseči s sodelovanjem in strpnostjo.

* * *

V nedeljo, 26. septembra, se bo na glavnem trgu v Gonarsu, kjer je bilo eno od italijanskih uničevalnih taborišč, v katerem je umrlo okrog 450 slovenskih ljudi, pomembna svečanost. Natanko 50 let je minilo od septembra 1943, ko so po kapitulaciji Italije izčrpani in izmučeni taboriščniki spet zagledali prostost.

Slovesnosti se bo udeležilo številno zastopstvo Republike Slovenije. Popoldne s pričetkom ob 15. uri pa bo na sporedu predstavitev knjige o taborišču v Gonarsu.

Z zadnjega zasedanja v Ljubljani

Nov program Svetovnega slovenskega kongresa

V Ljubljani se je v začetku septembra sestal glavni odbor Svetovnega slovenskega kongresa, ki je sprejel predloge za nov program, cilje in naloge organizacije. Organizacija je od svoje ustanovitve dalje, v času vojne leta 1991, opravila ogromno delo, saj ji je uspelo evidentirati praktično celoten prostor, kjer živimo Slovenci.

V razmeroma kratkem času so se zadeve temeljito spremenile, zgodilo se je ogromno stvari in izkazalo se je, da se Konferenca SSK za Slovenijo ni mogla izogniti takozvani politizaciji. Takšne smeri so seveda izven osnovnega programa kongresa, ki je bila v prvi vrsti okrepitev občutka za slovenstvo. Na zadnjem zasedanju v Ljubljani je bilo zato sklenjeno, da bo drugo »svetovno« srečanje 5. in 6. aprila 1994 v Celju. Svetovni slovenski kongres naj bi na njem uveljavil nov program, ki bi moral biti v marsičem temeljitejši in ustrežnejši od uvodnega. Njegovi osnovni vodilni ideji naj bi

bili povezovanje med vsemi Slovenci v svetu ter spodbujanje vzajemnosti, enotnosti, medsebojne zavezanosti, strpnosti in spoštovanja, to svojo povezovalno vlogo pa mora SSK uresničevati nevezano na politične stranke, tokove in njihove trenutne koristi in cilje.

Na kongresu v Ljubljani je bilo še rečeno, da je treba posvetiti več pozornosti Slovencem na ozemlju Hrvaške, predvsem pa Bosne in Hercegovine, kjer se Slovenci trenutno nahajajo v zelo težkem položaju, vojaško obkoljeni in brez možnosti izhoda. Po novem politične stranke ne bodo več člani organizacije: vsi prostori bodo odslaj enakovredni, medtem ko je imela do sedaj Slovenija kar polovico uradnih delegatov, vsi ostali Slovenci pa drugo polovico. V komisiji za dokončno revizijo statuta med tremi člani je sodeloval tudi predstavnik Konference Svetovnega slovenskega kongresa za Furlanijo-Juljsko krajino dr. Mitja Bitežnik.

Za občinske volitve na Goriškem bo potrebna predvsem večja enotnost

Goriški občinski svet tik pred razpustom

(foto S. Reportage)

S 13. septembrom je nehal obstajati goriški občinski svet, ki je že nekaj časa kazal znake bolezni. Župan Tuzzi je sicer kot zadnji poskus predlagal odbor, ki so ga sestavljali samo zunanji tehniki, a celo med temi ni bilo soglasja. Slovenska skupnost, kot nam je povedal njen občinski svetovalec in vodja svetovalske skupine Slovenske skupnosti dr. Bernard Špacapan, je odločila, da županu ne bo dala podpore. To je sicer odločitev, ki se ni porodila iz dneva v dan, ampak je dalj časa dozorevala. Nezadovoljstvo se je kopičilo že s prejšnjo koalicijo zaradi vsebine novega statuta, zaradi nedokončanih del v slovenskem šolskem centru v Gorici, ki se ne

premaknejo z mrtve točke, poleg tega pa je župan Tuzzi že nekajkrat sprejel glasove MSI.

Slovenska skupnost je torej županu odtegnila podporo in se približala t.i. »tranzverzalni listi«, v kateri je del predstavnikov KD, ki so izstopili iz stranke, člani La Rete, DSL, del zelenih ter posamezni predstavniki raznih drugih političnih skupin. Kot je poudaril dr. Špacapan, bi bilo možno, da bi se na prihodnjih volitvah, ki bodo v goriški občini maja meseca, vsi Slovenci združili v tej novi listi. Sploh bo v prihodnje potrebna večja enotnost, tudi zato, da bi se kot močna sila lahko zoperstavili konkurenci Severne lige, ki je že prevzela vajeti na goriški pokrajini.

Pomembno mednarodno posvetovanje v Gorici

Gospodarsko sodelovanje med Vzhodom in Zahodom

V četrtek, 30. t.m., bo v dvorani Trgovinske zbornice v Gorici (ul. Crispi 10) mednarodno posvetovanje o »ekonomski menjavi in pospeševanju gospodarskega sodelovanja med Vzhodom in Zahodom, s posebnim poudarkom na sodelovanju med Italijo in Slovenijo«. Glavni organizator je Goriški inštitut za mednarodno sociologijo (ISIG) s sodelovanjem univerz iz Trsta, Vidma, Ljubljane, Maribora in Celovca ter Trgovinske zbornice v Gorici. Z referati in predavanji bodo nastopili priznani strokovnjaki.

Dr. Egidij Vršaj iz Trsta bo orisal problematiko brezposelnosti in načine njenega odpravljanja na Vzhodu in Zahodu. Dotaknil se bo tudi zakonodaje v okviru EGS, ki zadeva menjavo med Vzhodom in Zahodom.

Prof. dr. Janko Kralj iz Maribora je pripravil strokovni referat »Upravljanje in vodenje podjetja (management) z vidika mednarodnega poslovanja«.

Dr. Teodor Černigoj, posebni svetovalec pri slovenskem Ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj, bo orisal nekaj rezultatov dosedanjega poslovno-tehničnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo, dotaknil pa se bo tudi predvidevanj nadaljnjega sodelovanja med obema državama.

Prof. dr. Gabrijel Devetak iz Nove Gorice bo predaval o temi: »Inovacije in marketing kot impulz za mednarodno sodelovanje«.

Dr. Miriam Koršič iz Trsta bo orisala vlogo, mesto in pomen leasinga s poudarkom na mednarodnih finančnih zadevah tega področja.

Posvetovanje se bo začelo ob 9.30. Ob 15. uri bo okrogla miza, na kateri bo tekla beseda o praktičnih vprašanjih mednarodnega sodelovanja, uvoza, izvoza, carin in špediterstva. Predstavljena bo tudi knjiga dr. Egidija Vršaja »Slovenija med Evropo in Balkanom«.

Naše šole na Goriškem

Negativni trend se je ustavil

O racionalizaciji šolskega omrežja je govor že nekaj let, vendar prav v prejšnjih dneh, ki so sovpadali z začetkom novega šolskega leta, so se sindikati in deloma širša javnost zamislili ob podatku, da bi se po novi ministrski okrožnici št. 288 v naslednjih treh letih uknilo v državi 56.000 razredov. V zadnjih desetletjih se je dejansko zmanjšala šolska populacija, vendar se taki drastični ukrepi kljub temu zdijo poznavalcu kot nepoznavalcu neverjetni. Šolski sindikati so že napovedali in delno izvajajo protestne akcije, s katerimi hočejo vsaj omiliti ukrepe, ki so postali veljavni že v tem šolskem letu.

Goriški Odbor Sindikata slovenske šole je na zadnji seji ugotavljal, da se število razredov na slovenskih šolah v tem šolskem letu ni bistveno spremenilo, čeprav imamo razred manj na nižji srednji šoli I. Trinko kot tudi na tehničnem zavodu Ž. Zois. Spodbudno pa je dejstvo, da raste število prvošolčkov, kar pomeni, da se je negativni trend na naših šolah ustavil.

Slovenska sekcija ITI ima novega ravnatelja Fabrisinija, ki je v tem šolskem letu stopil na mesto upokojenega ravnatelja Guadagnija. V prihodnjih dneh se bodo nekateri predstavniki Odbora SSŠ srečali z novim ravnateljem in tako nadaljevali dobre stike, ki jih je imel Sindikat z bivšim ravnateljem.

Odbor je tudi razpravljal o zgibanki, ki je v pripravi. Ta bo nudila informacije o slovenskih šolah predvsem osnovnošolskim učencem in njihovim staršem.

Znova je Odbor poudaril, da se z vpisom italijanskih otrok v slovenske vrtce ustvarjata sožitje in spoštovanje. Na ta način se daje staršem možnost, da spoznajo in se približajo slovenski šoli. Lepo bi bilo, da bi počasi tudi naš prostor sledil zgledu naprednih držav severne Evrope, kjer se mladina že od vsega začetka uči treh jezikov: materinega, sosedovega (na tem prostoru živi sosed na tej in drugi strani meje) in enega splošno uveljavljenih jezikov.

Ker je na šolskem področju mnogo nerešenih problemov (avtonomija Slovenske sekcije ITI, združevanje šol, letošnja ministrska okrožnica št. 288 ne omenja slovenskih ali manjšinskih šol, nedokončani šolski center itd.), je Odbor sklenil, da bo o tem seznanil tudi slovenskega ministra za šolstvo, da bi tudi na mednarodni ravni posredoval za rešitev naših šolskih problemov.

Pajk's show - osrednja goriška satirična prireditev

V Gorici je po nekajkratnem prenašanju zaradi slabega vremena le bil izpeljan letošnji Pajk's show, ki je dejansko osrednja goriška letna satirična prireditev. Na tem srečanju se namreč dobijo skorajda vsi slovenski goriški veseljaki, ki se norčujejo iz sebe in naše in vaše manjšinske stvarnosti. Da bi zabava bolj uspela so medse letos povabili maršala Tita, ki je prišel v spremstvu Jovanke z belim mercedesom. Presenetljiva podobnost igralke Jovanke je sprva kar nekako zasenčila slavnega »maršala«, ki je bil zelo dober, saj se je za obisk v Štandrežu pripravil in je pokazal, da pozna tudi zamejsko stvarnost, kar za vse slovenske prave politike ne moremo reči. Med enim potegom

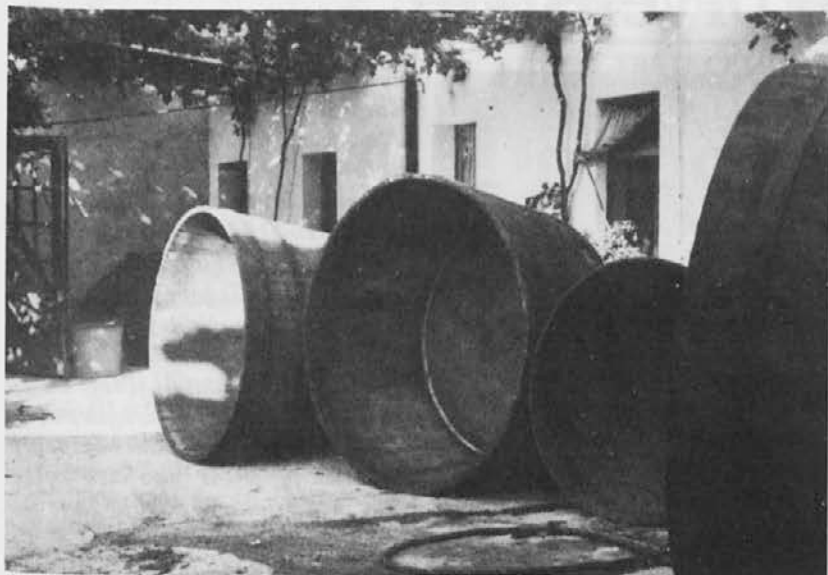

»Maršal« s sporogo Jovanko

iz prave havanske cigare in drugim je maršal Tito pripovedoval svoje mnenje o današnjem času, na žalost pa je marsikdo opazil, da ga predvsem mlajša publika ni razumela, ker pač ne pozna Titovega obdobja in tudi njegovega načina govorjenja ne, čas je namreč čas in teče tudi za maršala... Od Titove smrti je namreč že preteklo 13 let in velika večina prisotnih na večeru v štandreškem društvu je bila takrat, ko je Tito vladal, še skorajda v plenicah, prav zato ga tudi razumeli dosti niso, predvsem pa ne njegovih dobrih poant. Na predvečer satiričnega večera je bilo med določenim delom goriških Slovencev nekaj hude krvi, češ da se s tako predstavo ponižuje in škodi Titovemu ugledu, a je sama prireditev take vrste kritike ovrgla, saj ni nikdar igralec v vlogi Tita bil vulgaren, prej nasprotno, skorajda simpatičen je bil njegov »Ta Stari«, v belo visoko uniformo oblečeni maršal. Časi se res spreminjajo...

Pozor! Mošt mora dobro prevreiti

Trgatev je v polnem teku. Zgodnejše sorte so sicer v Brdih, Bregu, spodnjih delih Krasa in v Istri že potrgali in so začeli tudi z branjem merlota in drugih črnih sort, a le na tistih legah, kjer so opazili, da grozdje gnije. Vreme se je ta teden izboljšalo, osušilo in tudi otoplilo se je, tako da bodo vidnograd v višjih legah na Krasu, kjer bodo s trgatvijo začeli zadnji teden septembra ali prve dni oktobra, ob tem vremenu še dobro dozorevali, a le v primeru, da jih ni preveč prizadela suša. Kjer je listje orumenelo namreč ne pride do fotosinteze in se torej ne dviguje sladkorna stopnja.

Ko je trgatev opravljena in grozdje iztisnjeno moramo skrbno spremljati vrenje. Zaradi izpranega grozdja je letos važno dodati moštu žlahtne kvasovke, da bo fermentacija kar najbolje potekala in da bo torej prišlo do popolne presnove sladkorja v alkohol. Če se ob vretju sprošča preveč ogljikovega dvokisa in so kvasnice premalo žlahtne, se vrenje ustavi in vino nekako shladi, ker ni popolnoma prevrelo. Navadno to nevšečnost preprečimo, če moštu dodamo selekcionirane kvasnice, ki jih dobimo v vseh boljših trgovinah s kmetijskimi pripravki in v semenarnah. V primeru, da v sodih opazimo nenadno upočasnjeno vrenje, moramo pozorno analizirati vzroke za ta pojav, če mislimo in vemo, da bi moralo burno vrenje trajati še nekaj dni. V prvi vrsti pogledamo na termometer in če je temperatura padla pod 12 stopinj, postavimo v klet peč, da se bo ogrela. Z višjo temperaturo se navadno vrenje pozivi.

Če smo mošt močno zažveplali, ker je bilo grozdje nagnito, in vrenje poteka v sodu iz nerjavečega jekla, se rado zgodi, da se vrenje prekine, ker je kvasovkam zmanjkalo kisika. V tem primeru opravimo zračni pretok in moštu, tudi po razsluzenju, dodamo

žlahtne kvasovke, da se vrenje obnovi in dopolni.

Včasih je dovolj, da sodu, kjer mošt slabo vre, dodamo kakih 5 litrov kvasnega nastavka na hektoliter. Najbolj preprosto je, če iz soda, kjer mošt lepo vre, vzamemo potrebno količino mošta in jo dolijemo v sod, kjer se je vrenje ustavilo. Lahko si tudi pomagamo z zdravimi drožmi, ki smo jih dobili iz soda, kjer se je pravkar končalo burno vrenje. Če po 15-18 urah opazimo, da se je vrenje obnovilo, pomeni, da je problem rešen.

Mlado vino moramo stalno spremljati. Ugotoviti moramo obstojnost barve na zraku. V kozarec nalijemo vino in če v 12-tih urah porjavi, ga moramo zažveplati, predvsem pa moramo paziti, da je posoda vedno polna. Pri mlademu vinu moramo biti pozorni še zlasti na vonj. Paziti moramo, da ne bi začelo smrdeti po gnilih jajcih. V tem primeru moramo vino takoj pretočiti, tako da se bo prezračilo in ga vlijemo v zažveplan sod.

Prva skrb pa je, še posebej letos, ko bo alkoholna stopnja nekoliko nižja, da mlado vino kmalu pretočimo, da ne bi stalo na drožeh in se navzelo slabega vonja.

Prva številka Galeba v šolskem letu 93/94

Z začetkom letošnjega šolskega leta je med naše osnovno in srednješolske spet poletel mesečnik Galeb, ki izhaja v Trstu. Glavna urednica je Majda Železnik, odgovorni urednik pa Dušan Udovič. Galeb, ki izhaja že 40. leto, se spet pojavlja v živopisnih barvah in je okrašen s kvalitetnimi ilustracijami večinoma naših umetnikov ter vsebuje vrsto pravljic, zgodbic, pesmic, jezikovni in kuharski kotichek, križanke, uganke ter priljubljeno rubriko »Šolarji pišejo«. Tokrat lahko preberemo prispevke učencev osnovne šole »Karel Destovnik-Kajuh« z Gropade in Padrič. Naslovno stran Galeba pa krasi pisana jesenska risba Maksimilijana Petkovška iz osnovne šole »O. Župančič« od Sv. Ivana.

* * *

»Škrat« spet v šoli

Po poletnem premoru je na Opčinah ponovno izšla številka mesečnika Škrat, ki ga izdaja Sklad Mitja Čuk. Odgovorna urednica je Jelka Cvelbar. Tokratna številka revije je nekoliko neobičajna, saj se v glavnem posveča enemu samemu problemu: ob-

vezno cepljenje otrok da ali ne. To vprašanje postaja čedalje bolj aktualno, saj se vedno več staršev odloča, da svojih otrok ne bo dala cepiti. V Italiji jih sicer lahko v to prisilijo, ker je po zakonu možno, v nekaterih drugih državah pa to ni tako preprosto. Kljub temu pa postajajo tudi pri nas vse bolj številni »oporečniki« cepljenja. Najnovejša številka Škrata omenja najpomembnejše argumente »za« in »proti« obveznemu cepljenju in torej nudi precej popolno informacijo o tej novi težnji.

Mesečnik objavlja tudi članek o letošnjem uspelem poletnem središču, ki ga je organiziral Sklad Mitja Čuk, nekaj prostora pa je tudi za Vaje iz zabave.

* * *

Večer z R. Dolharjem

Ob 60-letnici, ki jo je zdravnik, javni delavec in pisatelj Rafko Dolhar slavil pred kratkim, je Kosovelova knjižnica iz Sezane priredila zanimivo kulturno večer. O delu slavljence je spregovoril prof. Jože Pirjevec, prisoten pa je bil tudi sam avtor, ki je nato odgovarjal na vprašanja udeležencev. Sledila je otvoritev likovne razstave Roka Zelenka.

ZADNJI CESAR

Pred dolgimi leti sem se s kolesom odpravil v Novo Gorico, da bi videl — cesarja. Etiopski vladar Haile Selasije, »kralj kraljev« in cesar te starodavne afriške dežele, je bil gost predsednika Jugoslavije maršala Tita. Oba sta v odprtem Rolls-Royceu prispela skoraj do državne meje v Solkanu. Tito je uglednemu gostu z roko kazal proti Italiji, češ: vidite, Veličanstvo, tu je le nekaj korakov do dežele, ki vas je preganjala in usužnjila...

Danes ni več ne etiopskega cesarja ne jugoslovanskega predsednika oz. Jugoslavije. Je pa še ostala institucija cesarja, čeprav silno omejena. Še pred leti so se s tem naslovom krasili še drugi, tako perzijski šah. Kako desetletje nazaj si je v pravem napoleonskem blišču cesarski naslov privzel Afričan Bokassa, znan morda bolj po svojih človeških apetitih kot pa po zgodovinskih podvigih. Danes

je na vsem svetu ostal samo en cesar. Japonski vladar Akihito je bil prejšnje dni na obisku v Italiji in s svojo umirjeno in skoraj odmaknjeno držo skupno s cesarico hitro osvojil ljudi in politične kroge. Posebej z zanimanjem za umetnost in glasbo (v Pistoio si je šel celo ogledovat stare orgle...).

Pomislimo, da so zadnji veliki zgodovinski cesarji živeli še v našem stoletju. Ruski car, avstrijski in nemški cesar (slednji je umrl šele leta 1941) so tako ali drugače pogojevali in vodili svetovno zgodovino do prve vojne. Zadnja avstrijska cesarica blagega spomina pa je umrla leta 1989! In vendar se nam danes že sam pojem evropskega cesarja zdi kar — prazgodovinski! Časi so se spremenili, države — tudi nekdanje evropske velesile izpred prve vojne — so postale republike. Le še Velika Britanija, dežele Beneluxa, Španija in skandinavski svet danes v Evropi ohranjajo (izgleda zelo pozitivno) monarhično obliko.

Figura cesarja je imela v celotni evropski zgodovini poseben pečat in čar. Od rimskega cesarja, pa bizantinskega in spet srednjeveških oblik sveterimskega oz. nemško rimskega cesarja pa do zgoraj omenjenih zadnjih zgodovinskih osebnosti so ti vladarji le doprinesli, kljub slabostim in deviacijam, svoj konstruktivni delež (časom primerno) v evropsko zgodovino. Zlasti, če jih primerjamo s totalitarnimi »vladarji« našega časa. Zato bi lahko zaključili nekako tako: več cesarjev, manj diktatorjev!

a.b.

ZAHVALA

Presunjena nad tolikšnimi izrazi sočustvovanja in počastitve spomina na mojega soproga

inž. Izidorja - Dorija Ostana

se iskreno zahvaljujem vsem prijateljem in znancem ki so se ga spomnili, se poslovili od njega ali ga spremili na poslednji poti.

Ganljive besede g. Jožka Gerdola in inž. Aljoše Vesela ob pokojnikovem grobu so mi v veliko uteho in zavest, da sta prijateljstvo in povezanost neprecenljive vrednote, ki mi dajejo moči in poguma za nadaljnjo življenjsko pot. Hvala tudi g. Mariu Gerdolu za tolažbo.

MAJDA OSTAN S SVOJCI

Sesljan, 23. septembra 1993

Košarkarska in odbojgarska sezona se bo začela oktobra

Jadranu se obeta zahtevno prvenstvo

Čas predprvenstvenih poletnih priprav za naše najboljše košarkarske ekipe se je že skoro iztekel, saj se naglo bliža začetek raznih prvenstev. V sredo je bila na Proseku predstavitev našega najboljšega predstavnika, Jadran TKB, ki bo v soboto, 2. oktobra, v Montebelluni štartal v tretjeligaškem prvenstvu. V ekipi je prišlo do precejšnjih sprememb. Lanskoletnega trenerja, sedaj selektorja slovenske državne reprezentance, Janeza Drvariča, je zamenjal Valter Vatovec, ki je dobro znan v zamejskih košarkarskih krogih. Uspešno je vodil razne naše ekipe pred Drvaričevim prihodom tudi Jadran.

Gre za trenerja, ki polaga veliko pozornost telesni pripravljenosti in hitri ter agresivni igri. Vatovec letos ne bo imel lahke naloge, saj so Jadran zapustili nekateri pomembni igralci. Pod košem se bo še kako poznal odhod centrov Martina Pertota in Aleksa Smotlaka. Prvi se je zaradi težav s kolenom odločil, da bo letos nastopal v manj zahtevnem promocijskem prvenstvu v vrstah Sokola, Smotlak pa je odšel na študij v London. Ekipo je zapustil tudi Marko Crisma na račun Bora, ki bo nastopal v četrtoligaškem prvenstvu. K Jadranu pa sta prestopila Christian Arena, ki je lani igral nič manj kot v prvi italijanski ligi z rimskim Virtusom — gre za letno posojilo — ter bivši Kontovelovec Marko Hmeljak.

Letošnje tretjeligaško prvenstvo bo zelo zahtevno. Poleg Jadrana bosta nastopala še dve tržaški ekipi — Servolana in Don Bosco — zato bodo na sporedu zanimivi derbiji. Jadran bo igral domače tekme ob nedeljah popoldne v telovadnici pristaniških delavcev na Proseku.

Bor Radenska, ki bo igral med četrtoligaši, cilja na suvereno prvenstvo. Dobro uigrano ekipo sta letos še

Letošnja zasedba Jadrana

(foto D. Križmančič)

okrepila bivša Jadranovca Pettiroso in Crisma, tako da bo trener Sancin imel res kakovosten igralski kader, ki nam bo lahko pripravil marsikatero presenečenje.

V promocijskem prvenstvu bomo imeli tri ali morda celo štiri predstavnike. Za Breg, ki je izpadel iz lige, je namreč možna repesaža. Vlogo nespornega favorita bo nedvomno odigral Kontovel, ki se namerava čimprej vrniti med četrtoligaše. Tudi Sokol sodi med močnejše ekipe v prvenstvu, medtem ko je Cicibona nekoliko šibkejša od lanskoletne postave.

Preidimo še na kratko k odbojki. Prvenstva se bodo začela šele proti koncu oktobra, zato pa bodo kmalu na sporedu običajne predprvenstvene pokalne tekme. Med zamejskimi navijači vlada veliko pričakovanje za prve prvenstvene nastope goriškega Val Praporja Imsa, ki je lani napredoval v B 2 ligo. Kaže, da se je naš najboljši predstavnik še nekoliko okrepil, zato

lahko upamo, da nas bo tudi letos razveselil z odličnimi nastopi.

V ženski konkurenci v C 1 ligi bosta nastopali Sloga Koimpex in Bor, v C 2 ligi pa Breg, Sokol in Sovodnje. V moški C 2 ligi bomo imeli kar 4 predstavnike, in sicer Slogo, Bor, Olimpijo in Sočo Sobema, ki je napredovala iz četrtoligaškega prvenstva. (Dar)

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Umrli prof. Vladimir Desco

V 78. letu starosti je v Trstu umrl prof. Vladimir Desco. Njegovo življenje je bilo tesno povezano s šolo, saj je bil eden od nosilnih stebrov ob ustanavljanju slovenskih šol v Italiji. Svoje vzgojno poslanstvo je začel na Nižji srednji šoli, takrat največji slovenski šoli v zamejstvu. Poučeval je italijanščino. V šolskem letu 1949/50 so ga poklicali na Slovensko trgovsko akademijo, sedanji Trgovski tehnični zavod Žiga Zois. Na tej šoli je ostal do upokojitve leta 1977. Več let je bil tudi podravnatelj. Prof. Desco je bil aktiven tudi na drugih področjih, ki so bila povezana s šolo, priljubljen pa je bil tako med kolegi kot med dijaki. V pokoju ga je napadla zahrbtna bolezen, ki je 15. septembra tudi povzročila njegovo smrt. Svojcem pokojnika izreka občuteno sožalje tudi naš list.

***

Prof. Joži Peterlin potrjen za predsednika

Na zadnjem občnem zboru deželne zveze odbojgarskih trenerjev je bil prof. Joži Peterlin potrjen za predsednika. Na tem mestu bo torej ostal še eno mandatno dobo, ki traja 4 leta. Udeleženci občnega zbora, ki je potekal v Prosvetnem domu na Opčinah, so izvolili tudi dva člana odbora, Maria Čaca ter Mario Savonitto iz Vidma.

Za prof. Peterlina je to drugi mandat kot predsednik odbojgarske zveze. Treba je poudariti, da so poleg slovenskih trenerjev glasovali zanj tudi italijanski kolegi, kar pomeni, da je športni svet le nekoliko oddaljen od vsakodnevnih političnih zdrah. Odbojgarskih trenerjev je v Furlaniji-Julijski krajini okrog 400, od teh pa je četrtnina Slovencev.

Janko Jež

Domenico Rossetti - konec tržaških statutarnih svoboščin (II.)

Rossetti je prepričan, da na Dunaju nekaj razmišljajo in pripravljajo. Treba je bilo takoj nastopiti.

Z Dunaja spet pošljejo v Trst vprašanje, da je za mesto res važen naslov »zvestega in svobodnega mesta«, kot je svojčas predlagal Rossetti. Odkloniti častni naslov bi bilo za Dunaj žaljivo, za Trst pa nevarno. S sprejemom tega naslova pa bi Trst šel na limanice, ki jih je nastavila centralistična cesarska oblast. Rossetti odgovori, da Trst sprejema zaproseno milost, ki pa naj bo le anticipirani dokaz, da bodo vzpostavljene stare mestne statutarne svoboščine, ki so bile določene in priznane že leta 1382 v dvostranski pogodbi med svobodnim tržaškim mestom in avstrijsko dinastijo.

Zanimivo je pri tem, da v listini iz leta 1382 ni več govora o prostovoljni predaji Trsta Avstriji, am-

pak o dvostranski pogodbi med Trstom in Avstrijo. Avgusta 1818 Dunaj odgovori s cesarskim dekretom, ki govori zgolj o vzpostavitvi tržaškega patricijata, ne pa o svobodi in statutarnih svojkostih Trsta. Dunaj je v svojem centralističnem restavracijskem zanosu začasno snel železno bojno rokavico in si nadel žametno — turnirsko.

Dunaj torej ni hotel za nobeno ceno priznati Trstu pravice do avtonomnega odločanja o lastni usodi, ni pa mogel iti kar tako mimo odločnega stališča tržaških meščanov. Zato je izbral nekakšno vmesno pot, ki je le navidezno spominjala na pomembno vlogo, ki jo je svoj čas pri upravi tako imenovane tržaške republike odigral mestni patricijat. Dunaj je v tem videl že pojav protiaustrijskega separatizma in se je omejil na vzpostavitev re-

(4)

preznančnega patricijskega sloja in imenoval Domenica Rossettija za tržaškega mestnega skrbnika — **Procuratore civico di Trieste**. S tem je Avstrija vnesla v tržaško politično življenje nekaj novega. Če ni priznala Trstu starih svoboščin, je tržaškemu borcu za statutarne pravice našega mesta priznala položaj **mestnega skrbnika**. To je položaj, ki je s svojim imenom bil zgolj spomin na staro slavo tržaškega mesta, za osebo, ki se je odtlej mogla ponašati z njim, pa je pomenil le osebno priznanje. Če ta položaj ni imel posebne pravne veljave, je za Rossettija pomenil izredno cesarsko priznanje, ki mu je dajal pravico do ugovora do vseh za Trst škodljivih in nesprejemljivih cesarskih ukrepov.

Leta 1839 je Ferdinand I. ustanovil prvi občinski svet v Trstu. Do mesta v tem upravnem telesu so imeli pravico vsi občani. Izbira članov mestnega sveta pa je spadala v pristojnost osrednje vlade na Dunaju.

Domenico Rossetti je umrl leta 1842. V grob so ga položili v svečanem ornatu tržaškega patricija. Ni pa želel, da bi mu na prsa pripeli avstrijska odlikovanja.

(konec)